

PODSTATNÉ MENÁ

II. 3 Určovanie podstatných mien

ZOPAKUJ SI A ZAPAMÄTAJ SI

Mená osôb, zvierat a vecí sú **podstatné mená**. Na podstatné mená sa pýtame **pádovými otázkami kto? čo?**

Všeobecné podstatné mená píšeme s **malým** začiatočným písmenom.

Vlastné podstatné mená píšeme s **veľkým** začiatočným písmenom.

Podstatné mená majú:

mužský rod	– ten:	muž, slon, papier...
ženský rod	– tá:	žena, líška, čiapka...
stredný rod	– to:	chlapča, šteňa, údolie...

Podstatné mená sú v **jednotnom** a v **množnom čísle**:

chlap – chlapi, ovca – ovce, mesto – mestá.

Podstatné mená **skloňujeme**. Slovenský jazyk má 7 pádov (5. pád sa nepoužíva). Podstatné meno v 1. páde je v **základnom tvare**.

Vzory skloňovania podstatných mien sú:

mužský rod:	chlap, hrdina, dub, stroj,
ženský rod:	žena, ulica, dľaň, kosť,
stredný rod:	mesto, srdce, vysvedčenie, dievča.

Prečítaj.

V dejinách ľudskej **spoločnosti** mal veľký význam **vývoj reči a dorozumievania**. Prvý dorozumievací **kontakt** medzi pravekými ľuďmi bol pomocou rôznych **znakov, výrazov tváre** a neskôr ľudskej **reči**. Po **vynáleze písma** sa mohli od seba vzdialení **ľudia** dorozumievať **listami**, ktoré prepravovala **pošta**. Rýchlejšie dorozumievanie umožnil **prenos zvuku** – **vynález telefónu**. Telefón zostrojil **Graham Bell** v roku 1876. V roku 1926 v **Londýne** sa uskutočnil prvý prenos **obrazu** – televízny **prenos**. V **súčasnosti** má mnoho **ľudí** prenosný – mobilný telefón.

Aj **doprava** sa postupne vyvíjala. Najprv to bola pešia **chôdza** – ľudia chodili pešo. Na dopravu a **prepravu** používali **zvieratá** – najmä **ko-**

SJL - učivo

ne a v púšti ľavy. Vynález parnej lokomotívy a železnice zrýchlil dopravu. Po moriach ľudí a tovar prepravovali parníky. Ľudia túžili lietať ako vtáky. Prvý motorový let lietadlom sa uskutočnil v roku 1901. V roku 1927 pilot Charles Lindberg ako prvý preletel Atlantický oceán z New Yorku do Paríža. Dnes kozmonauti lietajú okolo našej Zeme a v budúcnosti spoznajú aj iné planéty.

Telefón Grahama Bella

Lietadlo Charlesa Lindberga

1. Rozmýšľaj a odpovedz.

Ako sa dorozumievali medzi sebou pravekí ľudia?

Čo umožnil vynález telefónu?

Mohol byť mobilný telefón vynájdený ako prvý? Ak nie, prečo?

Ktorý vynález umožnil prenos obrazu?

Mohla byť vynájdená ako prvá elektrická lokomotíva? Ak nie, prečo?

Mohol Kolumbus objaviť Ameriku na parníku? Ak nie, prečo?

Čo umožnila železničná a letecká doprava?

2. Nájdí v článku tri mená osôb, dve mená zvierat a tri mená vecí.

3. Niektoré zvýraznené podstatné mená v článku hovor v základnom tvare.

VZOR: spoločnosť, znak...

4. Vypíš z článku päť všeobecných podstatných mien a päť vlastných podstatných mien.

VZOR: všeobecné podstatné mená: spoločnosť...

vlastné podstatné mená: Graham Bell...

3. **Cez čo preskakuje** kôň, skokan do výšky, kamzík?

---

4. **V čom je** lyžička, polievka, kniha?

---

5. **S kým kráča** mamička, ovca, hus?

---

6. **Opýtaj sa pádovými otázkami.**

Pohár je zo skla. Stôl je z dreva. Stolička patrí k stolu. Kôň skáče cez prekážku. Kniha je v školskej taške. Ovca kráča s ovečkami. Hus kráča s húsatkami.

Vzor: Z čoho je pohár?

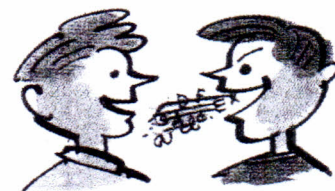

PODSTATNÉ MENÁ

II. 3. Určovanie podstatných mien

1. **Vypíš podstatné mená. (Je ich 15.)**

Reč je dorozumievací prostriedok. Prvé písmo ľudia poznali už v staroveku. Kníhtlač umožnila rozšírenie vzdelanosti. Školská dochádzka je povinná pre všetky deti a mládež. Noviny, časopisy a odborná literatúra upevňujú poznatky.

_____, _____, _____, _____,
 _____, _____, _____, _____,
 _____, _____, _____, _____,
 _____, _____, _____

2. K vlastným podstatným menám prirad' všeobecné.

Miroslav, Jozef, Stanislav _____ Váh, Dunaj, Rýn _____
 Alpy, Himaláje, Karpaty _____ Fabia, Octavia, Fiat _____
 Humenné, Skalica, Žilina _____ Sonny, Funai, Orava _____
 Mária, Helena, Oľga _____ Gorenje, Whirlpool _____

3. K všeobecnému podstatnému menu prirad' vlastné.

rieka _____ pes _____ prezident _____
 svetadiel _____ nápoj _____ chladnička _____

4. Napíš množné číslo týchto podstatných mien (vzorov).

chlap _____ žena _____ mesto _____
 hrdina _____ ulica _____ srdce _____
 dub _____ dľaň _____ vysvedčenie _____
 stroj _____ kosť _____ dievča _____

5. a) Zorad' podstatné mená podľa rodu.

myš, okno, prst, vlas, fľaša, vrece, podložka, sveter, tričko, kozmonaut, pec, mlieko

mužský rod

ženský rod

stredný rod

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

ČITANICA

1.

ZO ŽIVOTA DETÍ

Láska pri coca – cole

Sedeli sme spolu,
pili coca – colu.

Ona raz a ja raz.

Škoda, že sa nedalo
z jednej fľašky naraz.

Škoda, že sa nedalo piť
súčasne.

Ale aj tak vám to bolo
úžasné.

Ona raz a ja raz,
až to páli.

Na tej fľaške sa nám pery
stretávali.

Škoda, že nie naraz.

Ako dlane

pri potlesku,

plus a mínus

v blesku

pri prameni plameňa.

Jeden pól vždy meškal

– ako ozvena.

Ale aj tak vám to bolo
úžasné.

Šetrili sme coca – colu,

nech nám fľaška

nezhasne.

(Ján Navrátil, úryvok z knihy Diskotéka L.)

coca – cola – čítaj koka kola

- * Medzi akú poéziu by si zaradil túto báseň od Jána Navrátila?
- * Ktorý verš sa ti najviac páči?
- * Vysvetli verš: Šetrili sme coca – colu, nech nám fľaška nezhasne.

Krokodíli z predmestia

Nemecký spisovateľ Max von der Grün napísal príbeh o skupinke detí zo sídliska vo veľkom priemyselnom meste. Táto skupinka – niekoľko dvanásťročných chlapcov a sestra jedného z nich – si dá meno Krokodíli. Znak krokodíla môže

nosiť iba ten, kto zloží skúšku odvahy. Je to nebezpečná skúška a ňou sa začína rozmotávať kľbko takmer detektívneho príbehu.

Jeho hrdinom je Kurt, telesne postihnutý chlapec, ktorý v detstve spadol zo schodov. Má viac času ako ostatné deti, viac rozmýšľa a všetko lepšie pozoruje. Takto príde na stopu zlodejom, čo vykrádajú obchody. Krokodíli najprv nedôverujú Kurtovi, ale potom ho prijímajú medzi seba a dokonca mu pomáhajú. Ocenia jeho dôvtip i šikovnosť pri hľadaní zlodejov, ktorí si kradnuté veci ukrývajú v starej tehelni.

Kurt sa odviezol na vozíku až doprostred dvora tehelne a obzeral sa. Pri vstupnej bráne, uzavretej hrubou reťazou, stála opustená kancelárska budova. Všetko okolo neho bolo bezútešné, bolo to miesto, kde – ako sa hovorí – líšky dávajú dobrú noc. Pomaly a obozretne¹ sa Kurt približoval k bývalým kanceláriám, lebo bol zvedavý, čo by sa tam dalo ešte vidieť alebo objaviť.

Kurt sa chcel dostať do budovy, ale nijako sa mu nedarilo dostať cez prah, nebolo tam dvier, iba tmavý štvoruhlasť otvor. Nakoniec sa mu to po viacerých nájazdoch predsa len podarilo. Na chodbe bolo šero, oči mal ešte oslepené od slnka, takže vnímal iba obrysy. Pomyslel si, že by nezaškodilo zísť ďalej dovnútra.

Odtiaľ však nemohol vidieť, že chodba sa zvažuje² k schodisku a tak skôr ako to zbadal, vozík sa dal sám od seba do pohybu. Kurta to vydesilo, takže zabudol aj brzdiť. Narazil na stenu vzdialenú asi tri metre, a to tak tvrdo, že ho z vozíka skoro vyhodilo.

Ostal sedieť ako omámený³, a keď sa trochu spamätal, skúšal obrátiť vozík, aby sa z tej pasce nejako vyslobodil. Ale spád chodby bol priúzky. Sedel tam vyčerpaný a rozmýšľal. Potom zakričal:

– Pomóc! Poďte sem! To som ja, Kurt! Tu som!

Veľmi sa vyľakal, keď mu na jeho vykrikovanie nikto neodpovedal.

Krokodíli, zaneprázdnení vyberaním a ukladaním tehál, si Kurtovu neprítomnosť všimli až o dvadsať minút. Mária vyšla von. Zazdalo sa jej, že niekto volá o pomoc. Započúvala sa pozornejšie, aj ruky si sformovala do mušle a založila za uši. Vtom skutočne počula volanie o pomoc, teraz už celkom zreteľne. Zburcovala Krokodílov.

Nechali robotu tak a bežali cez dvor k bývalej kancelárskej budove, na ktorú Mária ukazovala.

Prvý tam dobehol Olaf. Keď vošiel do chodby, aj on bol chvíľu oslepený. No Kurt, ktorý si už na tmú zvykol, zavola:

– Ako dobre, že si tu! Sám by som sa stádeťo nedostal.

Olaf mu odpovedal: – To máš za to, že všade pcháš nos. Čo si tu vlastne chcel?

Dorazili tam aj ostatní Krokodíli, celí zadychčaní, a uprene hľadeli do chodby.

– Kurt, človeče, čo si sa zjašil? – zvolal Peter. – Načo si sem liezol?

– Mrzí ma, že som vás vyľakal, ale nemohol som vedieť, že chodba sa zvažuje – zarazene odpovedal Kurt.

– To sú nápady – hrešil ho Olaf – pekne si sa vyfarbil. Ešte raz také niečo a ostaneš doma!

– No dobre, – povedal Kurt, – prestaň sa už vzrušovať. Radšej sa pozrite do pivnice, čo je za tými dverami.

– Fakt, – zvolal Frank, sú tam naozaj železné dvere.

– Poďte, – vyzval ich Olaf, pozrieme sa, čo je tam.

– Čo by tam bolo, iba ak pavúky a myši, – ozvala sa Mária, možno aj potkany.

– Ale, ale, sestrička sa bojí?! – zvolal Olaf. – Nuž čo, ostaň teda tu a dávaj pozor na Kurta.

– Aj ostanem, – vzdorovito odpovedala Mária.

– No ja by som vám už teraz mohol povedať, čo je tam dolu, – tajuplne povedal Kurt.

Krokodíli sa na neho začudovane pozreli.

– Čo, ty si tam vari bol? – ohromene sa pýtal Olaf.

– Ako by som mohol... ale aj tak viem, čo je tam... len ta choďte a uvidíte! To bude prekvapenie!

– Vari si jasnovidec? – pýtal sa ho Hannes.

– Jasnovidec nie som, ale myslím si, že predpokladám správne, – odpovedal Kurt.

Krokodíli schádzali pomaly dolu schodmi, popredku Olaf, za ním Frank, Peter, Theo, za ním Otto, Rudolf a Willi.

Železné dvere sa ťažko otvárali, boli zaseknuté. Traja chlapci sa mocne nohami zapreli do steny. Postupne s vrzganím a škripotom sa dvere otvárali. Konečne sa škára natoľko rozšírila, že sa mohli cez ňu popretláčať.

Od prekvapenia ostali všetci stáť pri dverách.

Boli tam stovky fliaš s vínom, kartóny piva, fľaše s liehovinami, tranzistory, televízory, kartóny cigariet, konzervy, poháre so zaváraninami, ba o stenu boli opreté aj dva celkom nové bicykle.

– Páni, – zvolal Olaf, – to je poriadny úlovok!

– No čo, mal som pravdu? – sprisahanecky volal Kurt.

Odrazu sa Frank buchol do čela a skríkol: – Jasně! Naznášali to sem tí vlamači! Tí na mopedoch⁴!

*(Max von der Grün,
úryvok z knihy Krokodíli z predmestia)*

Theo – čítaj teo

¹ obozretne – opatrne, pozorne

² chodba sa zvažuje – znižuje sa, klesá

³ omámený – opojený, ohúrený

⁴ moped – ľahký motorový bicykel pre jednu osobu

* Kto to bol Kurt? Po prečítaní úryvku skús povedať aký bol.

* Kto boli Krokodíli?

* Povedz ako našli Krokodíli sklad kradnutého tovaru.

* Kde sa nachádzal sklad?

* Čo sa stalo Kurtovi pri nájdení skladu?

MAT-HEIVO

3. Vyskúšajte sa, výsledky skontrolujte skúškami správnosti:

a)	124 : 2	100 : 2	72 : 2	196 : 2
b)	165 : 2	115 : 2	483 : 2	519 : 2

Zopakujme si násobky čísla 3 a delenie prirodzených čísel číslom 3 bez zvyšku.

Výsledky skontrolujte skúškami správnosti.

4. Vydeľte:
300 : 3	42 : 3	132 : 3	117 : 3
120 : 3	54 : 3	147 : 3	165 : 3
210 : 3	84 : 3	102 : 3	198 : 3

5. Cyklista prejde za 3 hodiny 45 km. Koľko kilometrov prešiel za jednu hodinu?

Zopakujme si delenie prirodzených čísel číslom 3 so zvyškom.

Zvyšok bude vždy **menší ako číslo 3**.

Výsledky skontrolujte skúškami správnosti.

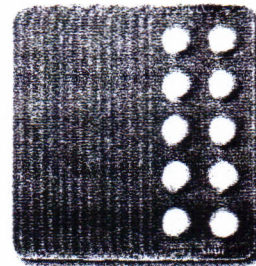
6. Vydeľte so zvyškom:
122 : 3	271 : 3	307 : 3	908 : 3
185 : 3	215 : 3	635 : 3	397 : 3
154 : 3	248 : 3	968 : 3	632 : 3

7. Vydeľte so zvyškom:
107 : 3	172 : 3	413 : 3	553 : 3
118 : 3	194 : 3	421 : 3	773 : 3
133 : 3	203 : 3	544 : 3	886 : 3

8. Deviatka ešte po chorobe užíval vitamínový prípravok trikrát denne 1 tabletku.

V balení bolo 150 tabletiiek.

Koľko dní užíval deviatka vitamíny?

Aké druhy odborných učilíšť existujú pre nás v SR?

Odborné učilíšia (OU):

1. S trojročným vzdelávaním.
2. S dvojročným vzdelávaním.
3. Praktické školy s jeden až trojročným vzdelávaním.

Tri školské roky:

2008/2009

2009/2010

2010/2011

9. Vyskúšajte sa, výsledky skontrolujte skúškami správnosti:

- a) $396 : 3$ $93 : 3$ $78 : 3$ $225 : 3$
 b) $125 : 3$ $223 : 3$ $365 : 3$ $730 : 3$

Zopakujme si násobky čísla 4 a delenie prirodzených čísel číslom 4 bez zvyšku.

Výsledky skontrolujte skúškami správnosti.

10. Vydeľte: $48 : 4$ $104 : 4$ $388 : 4$ $228 : 4$
                                   $400 : 4$ $172 : 4$ $232 : 4$ $268 : 4$
                                   $168 : 4$ $156 : 4$ $332 : 4$ $312 : 4$

11. Štyri lístky do kina stáli 36 €. Koľko eur stál jeden lístok?

Zopakujme si delenie prirodzených čísel číslom 4 so zvyškom.

Zvyšok bude vždy **menší ako číslo 4**.

Výsledky skontrolujte skúškami správnosti.

12. Vydeľte so zvyškom: $125 : 4$ $206 : 4$ $449 : 4$ $414 : 4$
                                   $162 : 4$ $289 : 4$ $889 : 4$ $894 : 4$
                                   $202 : 4$ $321 : 4$ $405 : 4$ $467 : 4$

13. Vydeľte so zvyškom: $103 : 4$ $287 : 4$ $509 : 4$ $927 : 4$
                                   $159 : 4$ $278 : 4$ $606 : 4$ $757 : 4$
                                   $189 : 4$ $257 : 4$ $714 : 4$ $546 : 4$

14. Približne koľko dní má jedno ročné obdobie, ak rok má 365 dní?

Dva školské roky:
 2008/2009
 2009/2010

2

Jeden školský rok:
 2008/2009
 Dva školské roky:
 2008 až 2010
 Tri školské roky:
 2008 až 2011

3

Napiš zlomkom číslo jedna polovica:

1.4. Zlomky

MAT - PRAC. LIST

1. Opíš zlomky:

$\frac{4}{8}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{2}{3}$, $\frac{4}{5}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{7}{7}$, $\frac{5}{6}$, $\frac{9}{9}$, $\frac{1}{10}$, $\frac{7}{19}$, $\frac{13}{15}$, $\frac{14}{14}$

Opis zlomkov:

2. Vyznač farebne na obrázkoch časti celku vyjadrené zlomkom:

celok

1 liter čaju

1 hodina

1 chlieb

zlomky

$\frac{1}{4}$ litra čaju

$\frac{1}{4}$ hodiny

$\frac{1}{4}$ chleba

$\frac{1}{2}$ litra čaju

$\frac{1}{2}$ hodiny

$\frac{1}{2}$ chleba

$\frac{3}{4}$ litra čaju

$\frac{3}{4}$ hodiny

$\frac{3}{4}$ chleba

3. Zapiš zlomkom celok a jednu časť celku:

celok slovne	celok vyjadrený zlomkom	jedna časť celku slovne	jedna časť celku vyjadrená zlomkom
12 mesiacov		1 mesiac	
4 ročné obdobia		1 ročné obdobie	
53 týždňov		1 týždeň	
365 dní		1 deň	

4. Do 9. A triedy chodí 36 žiakov. Z nich sú $\frac{2}{9}$ chlapci.

Koľko chlapcov je v 9. A triede?

Zápis: Počet žiakov spolu _____

Počet chlapcov zlomkom _____

Počet chlapcov x

Výpočet: $\frac{1}{9} =$ _____

$\frac{1}{9} =$ _____

Odpoveď: _____

Označ krúžkom číslo správnej odpovede.

Tí, ktorí chcú ovládať ručné ľudové techniky, môžu sa vyučiť v učebnom odbore:

1. Podlahár, podlahárka.
2. Výroba konfekcie, ručné ľudové techniky.

